

Registratienummer:	RVO16.0085	Portefeuillehouder:	J.E.T.M. van Dongen
Van afdeling:	Stadsbeheer	Ter inzage gelegde stukken / bijlagen:	• ID16.03408 Notitie zorgplicht hemelwater en grondwater
Behandelend ambtenaar:	ing.A.J.J. Post		
Telefoonnummer:	(0223) 67 8919		
E-mail adres:	a.post@denhelder.nl		
Onderwerp:	Vaststelling ambitieniveaus voor de zorgplichten hemel- en grondwater		

Gevraagd besluit:

Notitie zorgplichten hemelwater en grondwater vaststellen.

Publiekssamenvatting

Een prettige omgeving om in te wonen, werken en leven is een kostbaar bezit. Hoe een prettige omgeving eruit ziet en in stand gehouden wordt, bepalen we voor een groot deel zelf. Het weer bepaalt echter ook hoe onze omgeving ervaren en gebruikt wordt. Met een veranderend klimaat en een stijgende zeespiegel, is met name extreme neerslag een factor waar iedereen steeds meer mee te maken krijgt. De hoosbuien afgelopen zomer in het zuiden en oosten van Nederland zijn hiervan een goed voorbeeld. Hoosbuien zijn niet te voorkomen. Wel kunnen we de effecten van deze extreme neerslag beïnvloeden door met de inrichting van de openbare ruimte en het ontwerp van de riolering hiermee rekening te houden.

Ook de bodem, het grondwater in die bodem en onze huizen die daar op staan, zijn belangrijk voor ons woongenot. Deze omstandigheden verschillen echter van wijk tot wijk en van buurt tot buurt.

Om onze kinderen en kleinkinderen een prettige woonomgeving te bieden, is het belangrijk om vast te stellen welke omstandigheden, vanuit oogpunt van hemel- en grondwateroverlast, nog acceptabel worden geacht en wat de gemeente gaat doen om overlast te voorkomen.

Inleiding

In 2008 is de wettelijke zorg voor afvalwater uitgebreid met de zorg voor hemelwater en grondwater.

Gemeenten moeten sindsdien in hun beleid, zijnde het Gemeentelijk rioleringsplan (GRP), vaststellen waaruit die zorg bestaat en welke doelen zij met de invulling van die zorg willen bereiken. De gemeenteraad stelt als kaderstellend orgaan dit beleid vast.

In de huidige planperiode van het GRP zijn er diverse metingen en onderzoeken verricht die een betrouwbaar beeld vormen van de huidige grondwaterstanden en de risicolocaties voor overlast bij extreme neerslag. De resultaten en bevindingen zijn opgenomen in de Notitie zorgplicht hemelwater en grondwater dat u als bijlage bij dit raadsvoorstel aantreft.

De gemeente dient op basis van vigerende wetgeving vast te stellen welke omstandigheden, vanuit oogpunt van hemel- en grondwateroverlast, als acceptabel worden geacht en wat er gedaan wordt om dit zoveel mogelijk te waarborgen. Om u hierin te helpen zijn er drie ambitieniveaus beschreven waaruit u kunt kiezen:

- "Droge voeten houden". Alleen in de meest extreme weersituaties wordt regenwateroverlast geaccepteerd. Maximaal acht weken per jaar is de gemeten grondwaterstand 'matig' (kleiner dan 70 cm onder het maaiveld);
- "Af en toe wateroverlast mag". Eens in de tien tot vijftien jaar wordt regenwateroverlast door zware regenbuien geaccepteerd. Preventieve maatregelen worden uitgevoerd op de meest kritieke plaatsen. Maximaal acht weken per jaar is de gemeten grondwaterstand 'slecht' (kleiner dan 50 cm onder het maaiveld);
- "Wateroverlast hoort erbij". Gemeente, bewoners en bedrijven accepteren incidentele wateroverlast en passen zich aan door middel van simpele, innovatieve maatregelen. In alle wijken met uitzondering van Binnen de Linie wordt een slechte grondwaterstand (kleiner dan 50 cm onder het maaiveld) geaccepteerd. Voor Binnen de Linie geldt maximaal acht weken per jaar een gemeten grondwaterstand kleiner dan 50 cm onder het maaiveld.

Vanuit het belang van bestaande én toekomstige generaties adviseren wij het ambitieniveau “af en toe wateroverlast mag” voor de zorgplicht hemelwater en het ambitieniveau “droge voeten houden” voor de zorgplicht grondwater.

De vastgestelde ambitieniveaus worden vervolgens als uitgangspunt opgenomen in het te actualiseren GRP voor de periode 2018 – 2022.

Beoogd maatschappelijk resultaat

De bedrijven en bewoners van de gemeente Den Helder worden, met een vooraf bepaalde afbakening, beter beschermd tegen de gevolgen van hemel- en grondwateroverlast. Gevolgen die financieel gezien flink kunnen oplopen en doorgaans niet volledig gedekt worden door een verzekering. Tevens wordt duidelijk en inzichtelijk welke preventieve maatregelen de gemeente wel neemt en welke niet, inclusief argumentatie.

Kader

- Waterwet. Hierin staat o.a.:

Artikel 3.5:

De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor een doelmatige inzameling van het afvloeiend hemelwater, voor zover van degene die zich daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen, redelijkerwijs niet kan worden gevergd het afvloeiende hemelwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.

Artikel 3.6:

De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zo veel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.

- Deltaprogramma Ministerie van Infra & Milieu
- Visiedocument Perspectief openbare ruimte waarin klimaatadaptatie een speerpunt is.

Argumenten

Algemeen:

Gemeenten zijn vanuit de Waterwet verplicht om concrete streefwaarden voor overlast door hemel- of grondwater te hanteren en deze te hebben vastgelegd. Geen streefwaarden (ambitieniveau) vaststellen is vanwege de plicht vanuit de Waterwet geen optie. In de huidige planperiode van het GRP zijn er diverse metingen en onderzoeken verricht die een betrouwbaar beeld vormen van de huidige grondwaterstanden en de risicolocaties voor overlast bij extreme neerslag. Uit de metingen en onderzoeken blijkt dat er in het algemeen sprake is van een hoge grondwaterstand en er in twee wijken sprake is van aannemelijke kans op wateroverlast bij extreme neerslag. Met het vaststellen van een ambitieniveau voor beide zorgplichten, ontstaat er voor bewoners en bedrijven meer duidelijkheid wat de gemeente doet om die hoge grondwaterstanden aan te pakken en toekomstige wateroverlast te voorkomen. Lagere ambitieniveaus vaststellen kan uiteraard wel. De twee zorgplichten hebben echter veel raakvlakken met elkaar. Overtollig grondwater kan alleen afgevoerd worden als daar infrastructuur voor aanwezig is. Aanwezige hemelwaterriolen zijn hiervoor dé infrastructuur. Het verlagen van het ambitieniveau voor hemelwater zal ook gepaard moeten gaan met het verlagen van het ambitieniveau voor grondwater naar “af en toe wateroverlast mag”. In dit geval kiest u voor een inspanningsniveau die redelijk gelijk is aan de mate van inspanning die de laatste tien jaar is verricht. Een inspanningsniveau dat gericht was op het schoner maken van het oppervlaktewater (afkoppelen hemelwater) maar niet toereikend is voor de veranderende omstandigheden door het veranderend klimaat.

Hemelwater:

Anticiperen op toekomstige hemelwateroverlast is lastig. Preventieve maatregelen kosten geld. Schadeclaims en tal van noodreparaties kosten ook veel geld. Veel gemeenten waaronder ook Den Helder worden zich bewust dat klimaatadaptatief denken belangrijk is om toekomstige generaties een prettig woon- en werkmilieu te kunnen bieden. De extreme regenbuien die alleen al afgelopen juni in het zuiden en oosten van Nederland zijn gevallen, helpen om aan dit belang te blijven denken. Omdat de gemeente Den Helder nog geen praktijkervaring heeft met maatregelen die specifiek bedoeld zijn voor het voorkomen van regenwateroverlast én bewustwording bij de inwoners van de gemeente in de kinderschoenen staat, is het raadzaam om de lat niet gelijk al te hoog te leggen en dus niet direct met het hoogste ambitieniveau te beginnen. Dit advies wordt mede ondersteund door het gegeven dat niet alle wijken even gevoelig zijn voor extreme regenval. Met het middelste niveau “af en toe wateroverlast mag” is het mogelijk om veel maatregelen in combinatie met regulier onderhoud

of ontwikkelplannen in de openbare ruimte uit te voeren, wat vanuit financieel en onderhoudstechnisch oogpunt het gunstigst is, bouwen we als organisatie genoeg ervaring op en maken we de inwoners en bedrijven van Den Helder, Huisduinen en Julianadorp toch bewust van de noodzaak om klimaatadaptief te denken en te handelen.

Grondwater:

Voor de zorgplicht grondwater wordt het hoogste ambitieniveau geadviseerd. De grondwaterstanden zijn immers voor een groot deel matig tot slecht en er zijn veel bewoners die hiervan overlast ervaren. De extra kosten die met deze ambitie gemoeid zijn, zijn relatief laag en verwaarloosbaar klein in relatie met het profijt dat bewoners hiervan ondervinden. Verder verbetert het serviceniveau naar de bewoners doordat de gemeente zich meer inzet om meldingen te onderzoeken, te helpen met adviezen en ondersteuning te bieden bij het oplossen van knelpunten op particulier terrein.

De grondwatermetingen tonen aan dat in de straten waar maatregelen zijn getroffen, de grondwaterstanden acceptabele niveaus halen. De kruipruimten zijn veel droger dan voorheen, de bewoners van straten waar een drainerend riool is aangelegd, melden geen overlast meer.

Door in te zetten op het hoogste ambitieniveau, verbeter je ten eerste de kwaliteit van de openbare ruimte (minder drassige grasvelden en minder oppervlakkige boomwortels) maar biedt de gemeente vooral ook infrastructuur aan waarop de inwoners van Den Helder kunnen aansluiten met voorzieningen op eigen terrein.

Maatschappelijke aspecten

Draagvlak

Het voorstel leent zich conform de referendumverordening voor het houden van een referendum. Wij adviseren u echter om dit voorstel niet aan te merken voor een referendum vanwege de volgende redenen:

- het is een wettelijke plicht om voor beide zorgplichten sowieso een ambitieniveau vast te stellen;
- het referendum als middel te zwaar is in relatie tot de maatschappelijke aandacht die beide zorgplichten tot nu toe hebben;
- een nog algemeen lage aandacht bij de bewoners en bedrijven van Den Helder aangaande de extremer wordende weersomstandigheden doordat de Noordkop al vele jaren geen extreem zware regenbuien te verduren heeft gekregen. Verwacht wordt dat het overgrote merendeel van de bewoners en bedrijven daardoor niet een goed doordachte keuze kunnen maken;
- geen financiële gevolgen voor de bewoners of bedrijven in Den Helder.

Duurzaamheid

De voorgestelde ambitieniveaus dragen voor een groot deel bij aan het duurzaam in stand houden van prettige woonomstandigheden op straat en buurtniveau, met name voor de oudere woningen in de wijk Binnen de Linie die slecht bestand zijn tegen vocht. De scenario's voor hemelwaterzorgplicht geven in toenemende mate aan hoe wij in de gemeente willen omgaan met één van de gevolgen van het veranderend klimaat: extremere neerslag. Dit is een belangrijk thema voor een duurzaam woonklimaat voor toekomstige generaties en daarom ook één van de onderwerpen van het speerpunt Klimaatbestendig en Duurzaam van het project Nieuw Perspectief Openbare Ruimte.

Financiële consequenties

Een concrete ambitie heeft een prijskaartje. De kosten voor het uitvoeren van de vastgestelde ambitieniveaus mogen echter gedekt worden uit de begroting voor riolering (product 755). In tegenstelling tot andere producten, wordt de begroting voor riolering volledig gevormd door inkomsten vanuit de rioolbelasting. Er wordt dus geen claim gelegd op de algemene middelen.

Met het huidige Gemeentelijk rioleringsplan 2013 – 2017 (GRP) is in de berekening voor het heffingstarief voor de rioolbelasting nog geen rekening gehouden met de zorgplichten voor hemel- en grondwater. De voorgestelde ambitieniveaus met een totaal jaarlijkse investeringswaarde van circa € 430.000,- (excl. btw), leiden met de ingang van de nieuwe planperiode (2018 – 2022) dus tot een theoretische stijging van het jaarlijkse heffingstarief met € 14,23 per huishouden.

Voorgesteld wordt echter om de kosten voor de extra investeringen ten gunste van de zorgplichten hemelwater en grondwater, niet middels een tariefstijging aan de bewoners door te rekenen maar gedurende de planperiode 2018 – 2022 jaarlijks (structureel) uit de egalisatievoorziening te onttrekken.

Begin 2017 wordt met de actualisatie van het huidige GRP ten behoeve van de periode 2018 - 2022, de kostendekking voor de lange termijn opnieuw berekend. Hierin wordt dan ook het verloop van de egalisatievoorziening (huidige waarde van € 7 miljoen) en de bijbehorende benodigde hoogte meer duidelijk.

Geraamde kosten per huishouden (excl. doorrekening btw) voor de periode 2018 - 2022

	Zorgplicht hemelwater	Zorgplicht grondwater
Droge voeten houden	24,77	4,62
Af en toe wateroverlast mag	9,61	2,10
Wateroverlast hoort erbij	1,63	0,33

Communicatie

Een communicatietraject wordt doorlopen wanneer het Gemeentelijk rioleringsplan 2018 – 2022, waarin de uitkomst van het raadsvoorstel is opgenomen, door de gemeenteraad is vastgesteld.

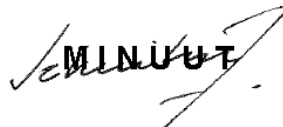
Realisatie

Na vaststelling van het raadsvoorstel, worden de vastgestelde ambities en bijbehorende kosten als input opgenomen in het te actualiseren GRP. In 2017 wordt een meerjarenplan opgesteld op basis van de vastgestelde ambitieniveaus en de bijbehorende maatregelpakketten conform de Notitie zorgplicht hemelwater en grondwater. Dit meerjarenplan, dat dan ook een mooi voorbeeld is van de aanpak volgens Nieuw Perspectief Openbare Ruimte (speerpunt Klimaatbestendig en Duurzaam), gaat uit van een gebiedsgerichte aanpak en zal, waar mogelijk, samenhangen met andere ontwikkel- en onderhoudsplannen in de openbare ruimte. De uitvoering start dan in 2018.

Den Helder, 27 september 2016.

Burgemeester en Wethouders van Den Helder,

burgemeester
Koen Schuiling

MINUUT

secretaris
Robert Reus

MINUUT